

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування

Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури

Кафедра охорони праці і безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк
“ _____ ” _____ 2017 р.

03-10-20

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

**Організаційно-технічне забезпечення атестації та паспортизації робочих
місць в галузі**

**Organizational and technical support of certification and certification of
workplaces in the industry**

спеціальність	263 «Цивільна безпека»
specialty	263 «Civil security»

спеціалізація	«Охорона праці»
specialization	«Labour protection»

Рівне – 2017

Робоча програма «Атестація та паспортизація робочих місць» для студентів спеціальності 263 «Цивільна безпека». Рівне: НУВГП, 2017. – 17 с.

Розробники: Шаталов Олександр Сергійович, канд. с.-г. наук, доцент, доцент кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності

Протокол від «___»_____2017 року № ___

Завідувач кафедри _____ (В.Л. Филипчук)

Схвалено науково-методичною комісією спеціальності «Цивільна безпека»

Протокол від «___»_____2017 року № ___

Голова науково-методичної комісії _____ (В.Л. Филипчук)

© Шаталов О.С., 2017 рік
© НУВГП, 2017 рік

ВСТУП

Анотація

Вивчення питань атестації та паспортизації робочих місць є невід'ємною складовою підготовки фахівця у галузі охорони праці та формування професійних компетентностей.

Дисципліна зобов'язана сформувати у майбутніх фахівців цілісний підхід щодо проведення експертизи умов праці на виробництві.

Програма дисципліни містить тематики теоретичної, практичної і лабораторної підготовки із питань організації й технічного забезпечення оцінки умов праці на об'єктах професійної діяльності, створити умови й можливість самостійно приймати рішення щодо безпеки праці на робочому місці.

Курс дисципліни викладається в блоці фахової підготовки і у структурологічній схемі розміщений після дисциплін «Виробнича санітарія та фізіологія праці», «Профілактика виробничого травматизму і професійних захворювань», «Системи контролю небезпечних та шкідливих виробничих факторів».

Ключові слова: атестація, гігієнічний класифікатор, паспортизація, робоче місце, шкідливий виробничий фактор, умови праці.

Abstract

Studying certification and certification of workplaces is an integral part of the training of a specialist in the field of occupational safety and the formation of professional competencies.

The discipline is obliged to form a holistic approach for future specialists in conducting an examination of working conditions at work.

The program of discipline contains topics of theoretical, practical and laboratory preparation on the issues of organization and technical support of evaluation of working conditions at the objects of professional activity, to create conditions and the opportunity to make decisions on safety of work in the workplace on their own.

The course of the discipline is taught in the block of professional training and in the structure-logical scheme placed after disciplines «Industrial sanitation and labor physiology», «Prevention of industrial injuries and occupational diseases», «Control systems of hazardous and harmful production factors».

Key words: attestation, certification, harmful production factor, working conditions, hygiene classifier, workplace.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>26 «Цивільна безпека»</u> Спеціальність <u>263 «Цивільна безпека»</u>	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціалізація «Охорона праці»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		5-й	6-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – курсова робота		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		10-й	12-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год.; самостійної роботи студента – 8 год.	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	4 год.
		Лабораторні	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота:	
		78 год.	106 год.
		в т. ч. курсова робота	
		24 год.	
		Вид контролю:	
		екзамен	екзамен

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

- для денної форми навчання – 35 % до 65 %;

- для заочної форми навчання – 12 % до 88 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Організаційно-технічне забезпечення атестації та паспортизації робочих місць в галузі» включається в навчальні плани як самостійна дисципліна професійної та практичної підготовки.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів знань щодо нормативно-правового, організаційно-технічного забезпечення оцінки умов праці за показниками шкідливих виробничих факторів та напруженості праці, паспортизації робочих місць, а також встановлення пільг і компенсацій за шкідливі умови праці та її напруженість.

Завдання вивчення дисципліни передбачає засвоєння студентами вмінь і навичок з організації і проведення атестації та паспортизації робочих місць за умовами праці, встановлення гігієнічної оцінки умов праці.

Освоївши навчальну дисципліну студенти повинні

знати:

- вимоги нормативно-правових актів щодо атестації та паспортизації робочих місць;
- методики вимірювань фізичних факторів умов праці робочих місць;
- принципи роботи обладнання, яке використовується для атестації робочих місць за умовами праці;
- порядок проведення атестації та паспортизації робочих місць;
- порядок заповнення журналів та протоколів оформлення результатів санітарно-гігієнічних досліджень та вимірювань;
- порядок призначення пільг і компенсацій за важкі, шкідливі умови та напруженість праці;

вміти:

- застосовувати нормативно-правове забезпечення проведення атестації робочих місць за умовами праці, паспортизації на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці;
- обирати методи, умови, засоби вимірювання, що використовуються для контролю факторів виробничого середовища і трудового процесу на виробництві;
- застосовувати методики проведення вимірювань фізичних факторів умов праці робочих місць;
- проводити атестацію робочих місць за умовами праці та паспортизацію робочих місць;

- користуватися інструкціями з експлуатації сучасних приладів оцінки шкідливих виробничих факторів;
- оформлювати журнали та протоколи результатів санітарно-гігієнічних досліджень та вимірювань;
- аналізувати й оцінювати потенційну шкідливість факторів виробничого середовища;
- проводити оцінку рівнів шкідливих і небезпечних чинників виробничого середовища, ступінь напруженості і тяжкості праці, визначати клас умов праці, оформляти таблиці, карти атестації робочих місць за умовами праці.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організаційно-технічне забезпечення атестації робочих місць

Тема 1. Нормативно-правове забезпечення атестації робочих місць за умовами праці

Мета та завдання атестації робочих місць. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці. Положення та методика проведення атестації робочих місць за умовами праці. Державні санітарні норми.

Тема 2. Гігієнічна класифікація умов праці

Гігієнічна класифікація праці. Класи умов праці. Гігієнічна оцінка умов праці за дії хімічного фактора. Гігієнічна оцінка умов праці за дії біологічного фактора. Гігієнічна оцінка умов праці за дії шуму, інфразвуку, ультразвуку. Гігієнічна оцінка умов праці за дії виробничої вібрації. Гігієнічна оцінка умов праці за показниками мікроклімату. Гігієнічна оцінка умов праці при дії атмосферного тиску. Гігієнічна оцінка умов праці при дії електромагнітних полів, випромінювань. Гігієнічна оцінка за показниками світлового середовища. Гігієнічна оцінка умов праці за важкістю та напруженістю трудового процесу. Гігієнічна оцінка умов праці при аероіонізації.

Тема 3. Організація проведення атестації робочих місць

Установи для проведення санітарно-гігієнічних досліджень факторів виробничого середовища і трудового процесу. Накази та інструктивна документація на проведення атестації. Атестаційна комісія. Етапи проведення атестації робочих місць.

Тема 4. Технічне забезпечення визначення фізичних, хімічних, біологічних шкідливих виробничих факторів

Методики та технічне забезпечення вимірювання фізичних шкідливих виробничих факторів. Методики та технічне забезпечення вимірювання хімічних шкідливих виробничих факторів. Методики та технічне забезпечення визначення біологічних шкідливих виробничих факторів. Параметри нормування шкідливих виробничих чинників.

Тема 5. Визначення факторів трудового процесу

Визначення параметрів важкості праці. Нормування параметрів важкості праці. Визначення параметрів напруженості праці. Нормування параметрів напруженості праці. Змінність праці.

Змістовий модуль 2. Паспортизація та гігієнічна оцінка умов праці

Тема 6. Оформлення результатів санітарно-гігієнічного дослідження та вимірювань

Висновки гігієнічної експертизи. Протоколи та журнали для санітарно-гігієнічних досліджень і вимірювань. Карти умов праці. Гігієнічна оцінка умов праці.

Тема 7. Пільги за шкідливі, важкі умови та напруженість праці

Порядок забезпечення лікувально-профілактичним харчуванням. Порядок надання оплачуваних перерв санітарно-оздоровчого призначення. Порядок призначення пільгової пенсії.

Тема 8. Компенсації за шкідливі, важкі умови та напруженість праці

Скорочення тривалості робочого часу. Надання додаткової оплачуваної відпустки. Порядок визначення оплати праці у підвищеному розмірі.

Тема 9. Паспортизація робочих місць

Оцінка організаційного рівня робочого місця. Раціональність планування робочого місця. Відповідність робочого місця вимогам нормативно-правовим актам безпеки праці. Порядок паспортизації робочих місць.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с. р.
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Організаційно-технічне забезпечення атестації робочих місць												
Тема 1. Норматив- но-правове забезпечен- ня атестації робочих місць за умовами праці	8	2				6		2				9
Тема 2. Гігієнічна класифіка- ція умов праці	10	4				6						9
Тема 3. Організація проведення атестації робочих місць	10	2	2			6						9
Тема 4. Технічне забезпечен- ня визначення фізичних, хімічних, біологічних	18	2		10		6		2		4		9

шкідливих виробничих факторів												
Тема 5. Визначення факторів трудового процесу	8	2				6						9
Разом за змістовим модулем 1	54	12	2	10		30	53	4		4		45
Змістовий модуль 2. Паспортизація та гігієнічна оцінка умов праці												
Тема 6. Оформлен- ня результатів санітарно- гігієнічного досліджен- ня та вимірювань	16	2	8			6		2	4			9
Тема 7. Пільги за шкідливі, важкі умови та напруже- ність праці	8	2	2			6						9
Тема 8. Компенса- ції за шкідливі, важкі умови та напруже- ність праці	10	2				6						9
Тема 9. Паспорти- зація робочих місць	8	2				6						10

Разом за змістовим модулем 2	42	8	10			24	43	2	4			37
Усього годин	96	20	12	10		54	96	6	4	4		82
Модуль 2												
ІНДЗ					24						24	
Усього годин					24						24	
Усього за модулями	120	20	12	10	24	54	120	6	4	4	24	82

5. Теми семінарських занять (не передбачені)

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Організаційне забезпечення атестації робочих місць за умовами праці	2	
2.	Аналіз методичного та інструментального забезпечення атестації робочих місць за умовами праці	2	2
3.	Складання карти умов праці	2	2
4.	Гігієнічна оцінка умов праці	2	
5.	Інтегральне оцінювання важкості праці	2	
6.	Визначення пільг і компенсацій за шкідливі, важкі умови та напруженість праці	2	
	Разом	12	4

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Оцінка робочого місця за показниками шуму	2	2

2.	Оцінка робочого місця за показниками освітлення	2	2
3.	Оцінка робочого місця за показниками пилу	2	
4.	Оцінка робочого місця за вмістом шкідливих речовин	2	
5.	Оцінка робочого місця за параметрами мікроклімату	2	
	Разом	10	4

8. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – 21 год.

Підготовка до контрольних заходів – 24 год.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання – 24 год.

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях – 9 год.

8.1 Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Міжнародний досвід оцінки умов праці	1	8
2.	Значущість результатів атестації робочих місць при впровадженні системи менеджменту безпеки праці на підприємстві	1	8
3.	Робота в спеціальних медичних, ветеринарних установах та підрозділах, спеціалізованих господарствах для хворих тварин	2	9
4.	Наслідки дії електромагнітних полів і випромінювання на організм працюючого	2	9
5.	Особливість гігієнічної оцінки факторів іонізуючого випромінювання	1	8
6.	Основні вимоги безпеки, на відповідність яким оцінюється виробниче устаткування. Основні вимоги безпеки до інструментів і пристосувань	2	9

	Разом	9	51
--	-------	---	----

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Курсова робота виконується кожним студентом за індивідуально отриманим завданням. Зміст курсової роботи передбачає застосування отриманих теоретичних знань і навичок щодо оцінювання впливу шкідливих виробничих факторів умов праці на працівника та визначення гігієнічної оцінки робочого місця та встановлення класу умов праці, а також пільг і компенсацій за шкідливі, важкі умови і напруженість праці.

Обсяг пояснювальної записки курсової роботи складає до 50 аркушів формату А-4.

Структура та зміст пояснювальної записки:

Вступ

Розділ 1. Організаційне забезпечення атестації робочих місць за умовами праці

1.1 Розпорядча та інструктивна документація на проведення атестації робочих місць

1.2 План роботи атестаційної комісії

1.3 Нормативно-правова база для проведення атестації робочих місць

Розділ 2. Технічне забезпечення атестації робочих місць

2.1 Визначення методики проведення санітарно-гігієнічного дослідження умов праці на робочому місці (згідно із завданням)

2.2 Контрольно-вимірювальні прилади для санітарно-гігієнічного дослідження

2.3 Журнали та протоколи оформлення результатів санітарно-гігієнічних досліджень та вимірювань

Розділ 3. Атестація робочого місця за умовами праці

3.1 Складання фотографії робочого дня

3.2 Карта умов праці

3.3 Гігієнічна оцінка умов праці

3.4 Інтегральна оцінка важкості праці

Розділ 4. Встановлення пільг і компенсацій за шкідливі, важкі умови та напруженість праці

Висновки

Перелік використаних джерел

Порядок виконання, оформлення та захисту курсової роботи описаний у Методичних вказівках для виконання курсової роботи на тему «Атестація

робочих місць за умовами праці» з дисципліни «Організаційно-технічне забезпечення атестації та паспортизації робочих місць в галузі».

10. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовується комплекти роздаткового матеріалу за темами дисципліни, дискусійне обговорення проблемних питань, мультимедійне обладнання і презентації.

На практичних заняттях вирішуються ситуаційні завдання та використовується матеріальна база кафедри для проведення практичних робіт.

11. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у письмові або тестовій формах. Контрольні завдання за змістовим модулем

включають тестові запитання та ситуаційні задачі.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом проведення тестування;

- з практичних завдань і лабораторних робіт – за допомогою перевірки виконаних завдань:

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Підсумковий контроль відбувається на екзамені в письмовій формі за результатом оцінки відповідей на екзаменаційний білет (тестування).

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Підсум-ковий тест (екзам ен)	Су ма
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
6	6	6	6	6	8	8	6	8		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Оцінювання курсової роботи

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 50	до 10	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90-100	відмінно
82-89	добре
74-81	
64-73	
60-63	задовільно
35-59	
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до виконання курсової роботи на тему: «Атестація робочих місць за умовами праці» з дисципліни «Атестація та паспортизація робочих місць» студентами спеціальності 263 «Цивільна

безпека» денної і заочної форм навчання / О.С. Шаталов. – Рівне: НУВГП, 2017. – 26 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Закон України «Про охорону праці» №2695-ХІІ від 14.10.92 р. (із змінами та доповненнями).

2. Кодекс законів про працю України, у редакції Закону України від 15.12.93 р. N 3694-ХІІ (із змінами та доповненнями).

3. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №27.

4. Постанова Кабінету Міністрів України № 442 від 01.09.1992 р. «Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці».

5. Постанова Міністерства праці України від 01.09.1992 р. № 41 «Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці».

6. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» Наказ від 08.04.2014 № 248.

7. Occupational health and safety management systems – Guidelines for the implementation of OHSAS 18001:2007.

8. ГН 2.2.6.709-98 Гранично-допустимі концентрації (ГДК) мікроорганізмів-продуцентів, бактеріальних препаратів та їх компонентів в повітрі робочої зони

9. Р.2.2.2006-05 «Посібник з гігієнічної оцінки факторів робочого середовища і трудового процесу. Додаток «Загальні вимоги, що до контролю змісту мікроорганізмів в повітрі робочої зони».

10. Р 2.2.775-99 Гігієнічні критерії оцінки та класифікація умов праці за показниками шкідливості і небезпеки факторів виробничого середовища.

11. МУК 4.3.1896-04 «Оцінка теплового стану людини з метою обґрунтування гігієнічних вимог до мікроклімату робочих місць та заходів профілактики охолодження та перегрівання».

12. ДБН В.2.5-28-2006 Природне і штучне освітлення Інженерне обладнання будинків і споруд. Мінрегіонбуд України

13. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.

14. ДСН 3.3.6.042-99 Державні санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.

15. Н Б В. 1.1-35:2013 Настанова з розрахунку рівнів шуму у приміщеннях і на територіях.

16. ДСН 3.3.6.039-99 Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації.

17. СанПіН 2.2.4.1294-03 Фізичні фактори виробничого середовища. Гігієнічні вимоги до аероіонного складу повітря виробничих і громадських приміщень.

18. МУ 4845-88 Методические указания «По измерению концентраций вредных веществ в воздухе рабочей зоны».

19. МУ 4945 - 88 Методические указания «По определению вредных веществ в сварочном аэрозоле».

20. МУ 4.2.734-99 «Мікробіологічний моніторинг виробничого середовища».

21 «Про затвердження Переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота в яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня» від 21 лютого 2001 року № 163.

22. «Про затвердження переліку робіт із важкими, шкідливими та особливо шкідливими умовами праці у будівництві, на яких встановлюється підвищена оплата праці» від 12 липня 2005 року № 576.

23. «Про затвердження показників і критеріїв умов праці, за якими надаються щорічні додаткові відпустки працівникам, зайнятим на роботах, пов'язаних з негативним впливом на здоров'я шкідливих виробничих факторів» від 28 січня 1998 року № 50/2490.

Допоміжна

1. Форма статистичної звітності №1-ПВ (Звіт про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці). Затверджена наказом Держкомстату України від 14.08.2002 р. № 307.

2. Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник. Для самостійної роботи студентів. – Х.: УЦЗУ, 2009. -436 с.

3. Гігієна праці: Навчальний посібник / І.І. Солдак, О.П. Яворівський, С.Т. Брюханов і інші – К.: Медицина, 2004. – 515 с.

4. Іванчук Д.П. та ін. Атестація робочих місць за умовами праці. / Д.П. Іванчук, Г.Є. Дегтяренко, В.І. Шевченко, О.Г. Нестріляй, С.В. Муравицький. – К.: ННДІОП, 1998.

5. Організаційно-технічне забезпечення атестації та паспортизації робочих місць: курс лекцій. / Укладачі: В.М. Лобойченко, С.В. Белан. – НУЦЗУ, 2012. – 226 с.

Електронний репозиторій НУВГП

1. Туровська Г.І. Методичні вказівки до проведення практичних занять та виконання самостійної роботи з дисципліни «Ергономіка робочих місць» для студентів за спеціальністю 7(8).17020201 «Охорона праці (за галузями)» денної форми навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ep3.nuwm.edu.ua/2920/>

15. Інформаційні ресурси

1. Цифровий репозиторій Національного університету водного господарства та природокористування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ep3.nuwm.edu.ua/>

2. Каталог нормативних документів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://csm.kiev.ua/>

3. Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/a#>

4. Наукова бібліотека НУВГП (м.Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>

5. Національна бібліотека ім. В.І.Вернадського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>

6. Державна служба України з питань праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dsp.gov.ua/>

7. Інформаційно-пошукова правова система "Нормативні акти України" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nau.ua>

8. International Organization for Standardization / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.iso.org/store.html>